

або іншими ознаками; а керівники мають запобігати проявам неетичної поведінки своїх підлеглих, сприяти розвитку професійної етики. Проте дослідження, які проводять правозахисні організації, фіксують використання поліцейськими мови ворожнечі.

Література

1. Recommendation NO. R (97) 20 of the committee of ministers to member states on. URL: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=1658005&SecMode=1&DocId=582600&Usage=2> «HATE SPEECH».
2. Розуміння поняття «злочини на ґрунті ненависті»: Посібник для України. OSCE/ODIHR 2015. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/7/5/208186.pdf>.
3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
4. Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобного характеру, вчинених через комп'ютерні системи. Законодавство України: веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_687#Text.
5. United Nations Strategy and Plan of Action on Hate Speech. URL: <https://www.un.org/en/genocideprevention/hate-speech-strategy.shtml>.
6. Аналіз національних заходів протидії мові ворожнечі в Україні. Системне дослідження та пропозиції щодо політики протидії мові ворожнечі в Україні. Проект, 18/01/2022. URL: <https://rm.coe.int/report-hate-speech-ukraine-ukr-draft-20220118/1680a53b93>.
7. Висвітлення міграції та мігрантів в українських медіа. Дослідження. Інститут масової інформації. 17.12.2021. URL: <https://imi.org.ua/monitorings/vysvitlennya-migratsiyi-ta-migrantiv-v-ukrayinskyh-media-doslidzhennya-i42920>.

Каторкін Р.А.,

доктор філософії, старший науковий співробітник наукової лабораторії соціологічних та кримінально-правових досліджень Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У п.п. 1-2 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» зазначається, що поліція відповідно до покладених на неї завдань здійснює превентивну та профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень; виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вживає у межах своєї компетенції заходів для їх усунення [1]

Викладенні положення дають підстави стверджувати, що Національна

поліція України виступає в якості одного з основних суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням [2, с. 79] (до числа яких, безперечно, відноситься суспільно небезпечні діяння у вигляді дискримінації за ознакою інвалідності (ст. ст. 161 КК України).

Відповідно до статистичних даних, розміщених на офіційному вебсайті Офісу Генерального прокурора України [3], на території нашої держави щороку фіксуються випадки вчинення кримінальних правопорушень відносно осіб похилого віку та (або) з ознаками інвалідності. Загалом за період з 2017 по червень 2022 р. зареєстровано 78934 потерпілих від кримінальних правопорушень з числа осіб похилого віку та (або) осіб з ознаками інвалідності. Такі невтішні дані опосередковано свідчать про наявність проблеми дискримінації осіб з ознаками інвалідності.

Враховуючи викладене, на сьогоднішній день існує нагальна потреба дослідження основних напрямків запобігання дискримінації осіб з інвалідністю.

Як зазначає А.В. Коваленко, до завдань поліцейських щодо профілактики (превенції) кримінальних правопорушень можна віднести такі:

- розроблення заходів профілактики (превенції) кримінальних правопорушень;
- організацію об'єктивного статистичного обліку, що відображає реальний стан правопорядку на території України, а також систематичний аналіз статистичних даних про стан злочинності;
- прогнозування криміногенної ситуації на території країни і в окремих її регіонах; ,
- виявлення осіб, схильних до вчинення кримінальних правопорушень, та проведення з ними профілактичної роботи;
- патріотичне, моральне, духовне виховання й пропаганду здорового способу життя як засіб відвернення громадян від наркоманії та алкоголізму [4, с. 111].

Дані положення є загальними, але легко можуть бути інтегровані в контексті запобігання дискримінації осіб з інвалідністю. Зокрема, для профілактики дискримінації за ознакою інвалідності поліцейським важливо здійснювати наступні заходи:

1. Розроблення заходів профілактики кримінальних правопорушень, передбачених ст. 161 закону про кримінальну відповідальність.
2. Здійснення статистичного обліку кількості фактів вчинення дискримінації за ознакою інвалідністю, а також систематичного аналізу даних про стан злочинності у сфері дискримінації за ознакою інвалідності.
3. Здійснення прогнозування криміногенної ситуації на основі отриманих даних.
4. Участь у правовому вихованні молоді (проведення спеціальних уроків, створення спеціальних програм (як, наприклад, у країнах Балтії, де для дітей розроблені символи поліції у вигляді мультиплікаційних героїв,

створюються мультфільми, в яких головні герої вчать свою аудиторію бути правослухняними громадянами).

Перелічені напрямки діяльності відносяться до числа заходів загальної профілактики дискримінації за ознакою інвалідності [5, с. 191]. Крім згаданих вище до них також можна віднести:

5. Налагодження взаємодії з органами соціального забезпечення, опікунськими радами органів місцевого самоврядування, благодійними організаціями, внесення пропозицій про закріплення за самотніми особами з інвалідністю опікунів, організацію шефства над ними та вжиття інших заходів з метою зміцнення їх соціальної захищеності.

6. Установлення тісних зв'язків із засобами масової інформації, використання їх можливостей у висвітленні діяльності органів Національної поліції України у профілактиці дискримінації осіб з інвалідністю, роботи населення та громадських формувань у цьому напрямі [6, с. 10-11].

Останній захід є вельми важливим, адже не дарма ЗМІ називають «четвертою гілкою влади». Вплив ЗМІ на свідомість та поведінку людини є доволі значним, відтак, поліції важливо взаємодіяти з цим загальним суб'єктом протидії злочинності шляхом проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи під час теле- та радіоефірів, інтернет-трансляцій на каналах популярних соціальних мереж та платформ, у колонках друкованих видань тощо.

До заходів індивідуальної профілактики дискримінації за ознакою інвалідності можна віднести наступні напрямки роботи поліції:

1) виявлення осіб, які схильні вчиняти суспільно небезпечні діяння у вигляді дискримінації за різними ознаками (у тому числі ознакою інвалідності) та проведення з ними особистих бесід;

2) виявлення самотніх, а також тих осіб з інвалідністю, які потребують допомоги;

3) особиста бесіда із особами з інвалідністю (принаймні з числа 1-2 груп), під час якої працівниками поліції встановлюються коло інтересів особи з інвалідністю, умови їх життя та інше;

4) інформаційна робота із особами з інвалідністю, в ході якої важливо роз'яснювати їм їх права, доводити інформацію віктимологічного характеру в контексті кримінального правопорушення, передбаченого ст. 161 КК України;

5) бесіда з родичами (опікунами, піклувальниками), які проживають разом з особами з інвалідністю;

6) надання доручень членам громадських формувань щодо здійснення заходів з профілактики кримінальних правопорушень у виді дискримінації за ознакою інвалідності;

7) взаємодія дільничного офіцера поліції з державними установами та громадськими організаціями в частині запобігання та протидії дискримінації за ознакою інвалідності [6, с. 12].

Отже, Національна поліція – один з основних суб'єктів запобігання

дискримінації осіб з інвалідністю. Для ефективної реалізації даного напрямку роботи важливо регулярно проводити заходи загальної та індивідуальної профілактики дискримінації за ознакою інвалідності [7, с. 175].

Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо аналіз причин та умов дискримінації за ознакою інвалідності. Така робота дозволить виокремити інші заходи профілактики даного виду кримінальних правопорушень та скорегувати наявні.

Література

1. Про Національну поліцію: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 03.10.2022 р.).
2. Шаблистий В.В. Законна професійна діяльність журналіста як «новий об'єкт кримінально-правової охорони». *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 2 (13). С. 78-85.
3. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування // Офіс Генерального прокурора: офіційний вебсайт. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 18.09.2022)
4. Коваленко А.В. Поліція як суб'єкт діяльності щодо запобігання злочинності. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2016. № 24. С. 110-113.
5. Березняк В.С. Основні напрямки використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері нерухомості. *Юридична наука*. 2020. № 6 (108). С. 187-193.
6. Березняк В.С., Грицай Ю.В., Кіян В.І., Коробка В.М. Профілактика кримінальних та адміністративних правопорушень, які вчиняються стосовно осіб похилого віку: методичні рекомендації. Дніпропетровськ: Дніпроп. Держ. Ун-т внутр. справ, 2013. 24 с.
7. Запобігання та протидія дискримінації в Україні. Множинна дискримінація : навчальний посібник / [В.С. Березняк, А.В. Демичева, Р.А. Каторкін, В.П. Мороз, В.В. Рец, В.М. Руфанова, В.В., Черниш М.О., Шаблистий, С.І. Шевченко, О.С. Юнін; за ред. д.ю.н., доцента, Заслуженого юриста України А.Є. Фоменка]. Дніпро : Видавець Біла К.О., 2022. 232 с.